

Gondolatok a piros színű csészegombákról, avagy ment-e az aszkuszokban található szintestek zöldülése által elébb a mikológia . . . ;)

Több mint két évvel ezelőtt, az akkori szakellenőr hallgatókkal a mikroszkópizálási foglalkozáson kipróbáltuk, hogy az *Ascomycete Fungi of North America: A Mushroom Reference Guide* című könyvben olvasható és ebben a posztban is látható kitétel igaz-e, miszerint a piros csészegomba (*Sarcoscypha coccinea*) parafíziseiben található vöröses szemcsés tartalom zöldre vált a Melzer-reagens hatására.

Akkor a parafízisek zöldülésével egyetemben megállapítottuk, hogy ez a leírás vélhetőleg helytálló, de a további hasonló nálunk is előforduló, szintén „piros színű” csészegombákra (*S. austriaca*, *S. jurana*) vonatkozóan nem tartalmazott iránymutatást a könyv, a steril hifákban a granulált anyagoknak (ezeknek a szemcséknek a színét a többféle karotinoid pigment adja) a jóddoldat hatására történő színváltozásáról.

Azóta többször is elgondolkodtam az időnként más könyvekben éppúgy olvasható hasonló, „amolyan nesze semmi, fogd meg jól” gondolatokon, hogy ezeknek az öncélúnak tűnő megállapításoknak vajon milyen értelme lehet(ne) . . . ?

Kihasnálva a tudomány jelenlegi álláspontját, amely szerint a hazánkban kora tavasszal található „piros színű” csészegomba csakis az osztrák csészegomba (*Sarcoscypha austriaca*) lehet, a tegnapi túrán egyet begyűjtve megpróbáltuk egy kicsit továbbgondolni a fenti, valamint a korábbi tényeket és némi érdekességgel is szolgáló, itt-ott feltételezéseket is tartalmazó kiegészítéseket tenni a további hasonló fajokkal kapcsolatban.

Elfogadva az amerikai irodalomban azon leírást, hogy a *A. coccinea* parafízisei zöldes színűre változnak:

- 1.) A több éve hasonló időpontban mikroszkóp alatt vizsgált gombánk is a *S. austriaca* kellett, hogy legyen.
- 2.) Feltételeztem, hogy a reagenst simán a termőtestek himéniumára cseppentve is fognak ezek a taxonok hasonló színváltozást produkálni.
- 3.) Véleményem szerint az osztrák csészegombában és valószínűleg a többi hasonló piros, pirosas színt mutató aszkuszos csészegombafajnál - ahol vélelmezetten afféle karotinoid pigmentek adják a narancsos, vöröses színt - a jóddoldat hatására éppúgy zöldre fognak váltani a parafízisek és a termőréteg színe úgyszintén zöldes-feketés színűre fog módosulni.

A fotókon az *S. austriaca* és a termőrétegének Melzer-reagensre történő színváltozása, a parafízisek a narancsos-vöröses szintestekkel, valamint az említett fajoknak a fenti irodalom szerinti leírása látható.

Sarcosypha coccinea (Jacquin: Fries) Lambotte

SCARLET CUP, SCARLET ELF CUP

MACROSCOPIC FEATURES: fruitbody up to 4 cm wide, rounded and deeply cup-shaped at first, becoming shallowly cup-shaped to ear-shaped or somewhat irregular in outline at maturity, tough-fleshy to rubbery when fresh; inner surface smooth, scarlet to red, fading to reddish orange; outer surface tomentose, at times hoary, colored with an opaque tint of red to reddish orange; margin strongly incurved when immature; stalk typically short and stout, 1.5–4 mm thick, tomentose or nearly smooth.

MICROSCOPIC FEATURES: spores 25–40 × 9–14 μm, oblong-elliptic or narrowly elliptic, not truncate, with a mucilaginous sheath, smooth, hyaline, with numerous oil droplets less than 3 μm in diameter aggregating toward the polar ends; asci 375–475 ×

13–15 μm, containing numerous small oil droplets when young, inamyloid, 8-spored; paraphyses cylindrical, slender, septate in the lower portion, branched, red granular contents turn green in Melzer's.

OCCURRENCE: solitary or in groups on partially buried wood in conifer or hardwoods; fall, winter, and spring; British Columbia, Vancouver Island, California, Oregon, and Washington; occasional to fairly common, common in Europe.

COMMENTS: *Peziza coccinea* Jacquin is a synonym. *Sarcosypha austriaca* (p. 245) is nearly identical, but its fruitbody has a whitish outer surface, it occurs in northeastern and north-central North America, and its spores are mostly truncate. See also *Sarcosypha dudleyi* (p. 247).

Sarcosypha austriaca (O. Beck ex Saccardo) Boudier SCARLET CUP

MACROSCOPIC FEATURES: fruitbody 2–7 cm wide, rounded and deeply cup-shaped at first, becoming shallowly cup-shaped to ear-shaped or irregular in outline at maturity; inner surface smooth to somewhat wrinkled, shiny or dull, scarlet to red; outer surface granulate to scurfy, whitish to pale ochraceous or pinkish red; margin strongly incurved when immature; flesh thin but not fragile, pinkish; stalk typically short and thick, colored like the outer surface of the cup, sometimes rudimentary or absent.

MICROSCOPIC FEATURES: spores 20–38 × 9–16 μm, elongated-elliptic, mostly truncate, smooth, hyaline, multiguttulate, less than 3 μm in diameter at one or both ends; asci long-cylindrical, gradually tapered at the base, 375–485 × 18–19 μm; paraphyses filiform, slightly clavate at the tips.

OCCURRENCE: solitary or more often in groups or compressed clusters on fallen or buried branches and twigs in damp hardwoods and mixed woods; spring; northeastern and north-central North America; common.

EDIBILITY: nonpoisonous, but not recommended. **COMMENTS:** This is one of the first mushrooms to appear in spring, often collected while snow is still on the ground. *Sarcosypha coccinea* (p. 246) is nearly identical, but its spores are not mostly truncate. *Sarcosypha dudleyi* (p. 247) is also nearly identical, but its spores are not truncate and they have large polar oil drops that measure 5–7.5 μm. *Sarcosypha occidentalis* (p. 248) is similar, but has smaller cups and relatively long, slender stalks.

Vrba György (2021. március 31.)

<http://www.napora.hu/elemek/egyeb.html>